

Tržaja, izvezmil pondeljek, var... Uredništvo: ulica sv. ...

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v ...

Attilio Tamaro o Jugoslovenih

Velik del svoje knjige «La lotta delle razze nell'Europa Danubiana» — 97 strani — posveča Attilio Tamaro Jugoslovenom.

Skromni prostor tega lista nam ne dopušta, da bi mu sledili od trditve do trditve, vsem logičnim skokom v tej bogati zbirki dogodkov, etniških tolmačenj, izjav poedinih jugoslovenskih osebnosti v minulih in sedanjih časih — ki pa so bile one same in njihova naziranja otroci svoje dobe — poplave citatov iz spisov in govoro poedinih jugoslovenskih piscev in politikov, posebno pa iz sodobnih opozicijskih listov v Jugoslaviji — opozicijskih čisto iz razlogov zelo dvomljive kakovosti. Ozreti se moramo le na nekatere trditve in zaključke, ki tvorijo nekakršne temeljne ogledne «zgodovine» g. Attilija Tamaro.

Kot posebne narode navaja Tamaro: Slovence, Hrvate, Srbe, Bolgare, muslimanov v Bosni-Hercegovini in v Landžusu, Crnogorce, Bunjevce, Sokoce, Vende in — druge! Potem — modruje: «Številnejši med temi narodi so globoko različni drug od drugega. Še več: skozi stoletja in do današnjih dni so v boju drug proti drugemu. Uboštvo njihovega življenja, neprestane vojne, številne invazije, neprestane in težke nesreče so jih razpršile na vse strani izven njihovih ozemelj. Slovenci, Hrvatje in Srbi so vdrli v Italijo (Julijsko Krajino in Dalmacijo), Slovenci so se pomešali na severu z Nemci, na ozemljih, ki so nemška po zgodovinskih svojstvenostih in po civilizaciji. Srbi so se pomešali na severu z Nemci, pa tudi z Madžari in Romani od Donavi in Tisi; potem Srbi, Bolgari, Romuni, Makedonci, Albanci in Grki. Vsi ti narodi nimajo lasnih etniških meja, marveč se stikajo in se pomešujejo med seboj. Slovenci imajo svojo izvorno zemljo na Kranjskem in od tu se razširili na zgodovinsko nemško Koroško in Štajersko. Skromnost in uboštvo njihovega življenja in nedostatek visoke kulture jim nista dopuščala stikov z ljudstvi višje kulture, ki so jim gospodovala. Niso torej v svoji osrednji masi trpeli pod nikakvo raznarodovalno politiko in so zato ohranili svojo narodnost. Ali, ob obrobjih so njihove široke mase absorbirali Nemci, Hrvatje (!) in Italijani da so popolnoma izgubili svoj splošni značaj. Slovenci se razlikujejo od Hrvatov po tradicijah, telesnem tipu, po fiziognomiji in jeziku. Le en del meščanskega razreda pozna tudi hrvatski jezik. Na sploh pa se Slovenci in Hrvatje sporazumevajo med seboj le, če govorijo — NEMSKI!!! Na kulturnem polju ne morejo Slovenci do XIX. stoletja beležiti nobenega čina, razun, da so nekateri med njimi sodelovali na nemškem gibanju reformacije. Stiki z Nemci in Italijani so jim priculi nekatere oblike modernega gospodarskega življenja. Na sploh pa tudi Slovenci niso na višji stopnji kulture, nego drugi južni Slovani. Na vseučilišču v Ljubljani predava sedaj več srbskih in čeških profesorjev, nego slovenskih.»

Koliko neskladnosti in protislovij je zagrešil tu Attilio Tamaro! Na eni strani trdi, da so se Slovenci iz svoje izvorne dežele Kranjske vrtnili na nemška in italijanska ozemlja, na drugi pa, da so Nemci in Italijani absorbirali mase Slovencev! Trditve pa, da so Hrvatje absorbirali Slovence, je tako bedasta, da se moramo kar čuditi, kako jo more napisati človek, ki hoče znanstveno opisovati narodnostne razmere na slovenskem jugu. Se gorosta, snejša je trditve da morejo Slovenci in Hrvatji nemški govoriti, ako se hočejo razumeti med seboj! Ali, gospod Tamaro prav nič ne pozna predmeta, o katerem hoče

učeno razpravljati, ali pa vedoma zavrača resnico! Gospod Tamaro naj izbira med tema dvema alternativama! Ne ena ne druga mu ne služi v čast kot specialistu za jugoslovenske stvari, kakor se hoče narinjati v svoji knjigi. Resnica je namreč ta, da Slovenci in Hrvatje v svojih masah niti ne poznajo nemškega jezika. In vprašamo sedaj: kdo je še kedaj čul, da bi se dve plemeni sporazumevali med seboj v jeziku, ki ga ne poznati in jima je povsem tuji? Pa še celo Hrvatje in Slovenci ki dejanski govorijo isti jezik in se razlikujejo le po nijansah narečja. In še to veliko manje, nego se n. pr. razlikujejo med seboj narečja posameznih pokrajin — Italije! Dejstvo je, ki ga čisto beležijo tudi italijanska javna glasila, da morajo n. pr. v Rimu na sodnih razpravah — posredovati tolmači!!! A, kaj bi rekel gosp. Tamaro, če bi mi trdili radi tega, da prebivalstvo Italije ne tvori istega italijanskega naroda?!

Da bi dokazal pomanjkanje kulture med Slovenci, navaja Tamaro, da na ljubljanskem vseučilišču poučuje srbski profesorji. Z ozirom na dejstvo — ki ga pripoznavam danes ves svet, izvezmil le kakega ignoranta, ali pa zakrnjenega jugoslovofoba — da namreč Srbi in Hrvatji govorijo isti jezik in da rabijo le različno pisavo, vprašamo gosp. Tamaro na ves glas: kako se da ugotoviti, da na vseučilišču v Ljubljani predavajo Slovencev Srbi, ki — kakor rečeno — govorijo isti jezik s Hrvatji, strinja z njegovo prejšnjo trditvijo, da se Slovenci in Hrvatje ne razumejo med seboj?! Normalni človeški razum ne more razumeti te Tamarove — logike!

Kar se tiče kulturne stopnje Slovencev, se moremo sklicevati na pričo, ki mora pred njo tudi gosp. Tamaro ukloniti glavo. Je to profesor Musoni, italijanski geograf in dika «della vecchia Slavia italiana». Ta je izjavil nedavno v razgovoru z novinarjem Gino Piva, objavljenem v listu «Il Resto del Carlino»: da imajo Slovenci le 14 odstotkov analfabetov in da je malo dežel v Evropi, ki bi imele — razmerno s številom prebivalstva — toliko vzgojnih solskih, znanstvenih, delavskih, dijaških, telovadskih, športnih, gospodarskih, političnih, verskih, pevskih, glasbenih in drugih društev, kakor imajo Slovenci!!

Gosp. Tamaro naj nam ne zamere, če odkrito pravimo, da je profesor Musoni objektivnejši in resnejši sodnik o kulturi Slovencev.

Tamaro trdi, da sta vsa Koroška in vsa Štajerska nemški deželi, do katere nimajo Slovenci prav nobene pravice. Zgodovina — ki je za nas večja avtoriteta nego gosp. Tamaro — pa govori, da so na Gosposvetskem polju, nad Celovcem, pred stoletji v slovenskem jeziku ustoličili svoje kneze! In dejstvo je, da je v bližini Celovca še danes ljudi, ki govorijo slovenski ter da je Koroška pod Dravo še danes po ogromni večini slovenska! Z vsa pravico se ponašajo Slovenci, da je Koroška zibel slovenskega naroda! Dejstvo je, da je tretjina prejšnje Štajerske združena in čisto slovenska in da je le nemško nasilje, podpirano od germanizatorskega avstrijskega sistema, natrosilo nemške oaze na to čisto slovensko ozemlje. Gosp. Tamaro — on, veliki Italijan — pa se na to nemško nasilje in na tisti, od Boga in vseh nekdanjih avstrijskih narodov prokleti avstrijski sistem naslanja pri svojih «zgodovinskih» ekskurzijah! Ni si osvetlil lica.

Slednjic opozarjamo gosp. Tamaro, da gori do Dunaja in tja na Tirolsko pričajo še danes razna krajevna imena slovenskega izvora, da je tudi severno in zapadno od Štajerske in Koroške tisoče in tisoče slovenskih grobov, ki jih jim je izkopalo nasilno germanstvo, ki pa se mu globoko stanja Italijan Tamaro! Seveda, le tedaj, ko je to v prilog njegovemu jugoslovofobstvu!

letnice osvoboditve te pokrajine. Inozemci bodo imeli prosto vožnjo in bodo lahko dobili brezplačno vizum pri španskih konzulatih, ki zastopajo turške interese v Italiji.

K zborovanju Delavske zveze v Milanu. MILAN, 22. Priprave za zborovanje Delavske zveze, ki se prične jutri ob 10. uri, so gotove. Na zborovanju bo zastopanih 25 delavskih zborov; izmed teh bosta v prvi vrsti odločevali Delavski zbornici v Milanu in Genovii. Zborovalci bodo postavljeni pred težko nalogo; dani sta jim samo dve možnosti: ali se z odločno gesto odločijo za sodelovanje s fašistovsko vlado ali pa se odločijo za nasprotno in tako pustijo, da njihovo zadnje sindikalno organizacijo v kratkem zadene ista usoda kakor ostale, t. j. da pridejo polgoma v fašistovske roke. Skrajni čas je že bil, da je prišlo do tega zborovanja; kajti Delavska zveza živaloti že od prvega dne, kar so prišli fašisti na vlado. Fašizem ji namreč ni pustil več kakor životariti. Kam bodo krenili zborovalci ali na levo ali na desno, je težko reči. Za sodelovanje s fašizmom se je izreklo že veliko uglednih voditeljev, kakor D'Arzogna, Baldesi i. dr. Ti so namreč prepričani, da je danes vsaka druga pot pogubonosna; kajti proti fašizmu je danes vsak boj brezuspešen. Ako se zborovanje odloči za sodelovanje, pride brzkone v Italijo do ustanovitve nekatere delavske stranke po angleškem vzorcu (Labour party). Med zastopniki nasprotnega mnjenja, t. j. da mora zveza ostati popolnoma v socialističnih rokah so ljudje kakor Turati, ki so za

popolno prosto sindikalno gibanje. Ako znaša Turati kar pa je zelo malo verjetno, ošahne v zvezi skoro pri starem: Zveza bo dalje živovarila kakor doslej.

II. mednarodni kongres za primerjalno patologijo v Rimu.

RIM, 23. Drugi mednarodni kongres za primerjalno patologijo se bo vršil v Rimu od 7. do 10. oktobra pod pokroviteljstvom italijanske vlade. Kongresu bo predsedoval prof. Peroncito.

Mussolini v Sulmoni.

SULMONA, 23. Ministrski predsednik je z izleta na Majello prispel semkaj. Ljudstvo ga je sprejelo z velikanskim navdušenjem. Ob 16. se je Mussolini odpeljal v avtomobilu v Rim.

Vojvoda Thaan di Revel pride v Pulo.

SULMONA, 23. Minister za mornarico vojvoda Thaan di Revel je odpotoval od tu v Jaldin, odkoder se bo odpeljal s torpedolovcem «Pepe» v Pulo.

Tri žrtve zračnega poleta.

PISA, 23. Včeraj je v naši ljudi poskusna vožnja nekega hidroplana. Ker je aparat letel prenizko, je zadel v nabrežno skalovje. Pilot, nek Argentinec, je bil težko ranjen, medtem ko so nemški motorist Tombork, argentinski poročnik Tanni in pilot Mayer utonili v morju. Do sedaj se ni moglo najti trupel ponesrečenecov.

Apostolska delegacija na Japonskem se izpremeni v nunciatura?

MILAN, 22. «Popolo d'Italia» je počen iz verodostojnega vira, da se bo prihodnje leto apostolska delegacija na Japonskem povišala v nunciatura. Dogodek bi imel ogromno važnost in bi bil samo priprava za drug dogodek v kratkem času. Sedaj je apostolski delegat na Japonskem mons. Giardini, ki je prišel za mons. Fumarolijem Biondijem, kateri je bil imenovan za tajnika kongregacije «De propaganda fide» in ki je sedaj apostolski delegat v Washingtonu.

Jugoslavija Pašičev povratek.

BEOGRAD, 23. Ministrski predsednik Pašič se bo vrnil iz inozemstva 10. septembra. Radikalni poslanci zahtevajo, da se 18. septembra vrši seja radikalnega poslanskega kluba.

Rezultati občinskih volitev v Srbiji.

BEOGRAD, 23. Ministrstvo notranjih zadev se ni prejelo iz vseh občin, oziroma srezov rezultatov nedeljskih občinskih volitev. Statistični pregled je torej v splošnem še nezadosten, vendar že sedanj pregled kaže jasno sliko o zmagi radikalov in o porazu demokratov. Ministrstvo notranjih zadev je včeraj sestavilo na podlagi dobijenih poročil ta-le uradni pregled: Dosedaj so došla poročila iz 134 srezov, kjer je volilo 1810 občin. Od teh pripade: 1) 1152 občin radikalni listi, 2) 431 občin demokratični, 3) 73 občin zemljoradniški listi, 4) 13 občin meščanskemu bloku, 5) po ena občina srbski stranki, demokratsko-zemljoradniški koaliciji in komunistom, 6) 2 občini liberalni stranki, 7) 14 občin džemijetu, 8) 45 občin nevtralni listi, 9) 5 občin radikalno-demokratiški koaliciji, 10) 9 občin republikanski stranki.

V 70 občinah teh srezov volitve niso bile izvršene. — Poročila so še izostala iz 29 srezov, kjer je volilo 423 občin. Po teh poročilih je dobila radikalna stranka med narodom popolno zaupanje. Nadaljevanje razprav o Reki. BEOGRAD, 23. Po brzobjavi iz Rima sta se včeraj povrnili na svoja službena mesta poslanik Antonijević in predsednik jugosl. delegacije dr. O. Rybář. V kopalnici Ait les Bains sta poročala ministrskemu predsedniku Pašiču in zunanjemu ministru dr. Ninčiću o situaciji v paritetni komisiji in o razpoloženju Italije glede sporazuma v zadevi reskega problema. Predsednik dr. Rybář je prejel nova navodila za paritetno komisijo. Glede navodil se varuje stroga tajnost, ve se samo toliko, da se bodo razprave v paritetni komisiji v kratkem zopet obnovile. Verjetno je, da se bodo dale glede Reke nekatere manj važne koncesije, obenem pa se bo naglašala jugoslov. načelna zahteva, da se ima izvršiti sporazum med obema državama glede Reke dobesedno v smislu določil rapalske pogodbe in santmargheritskih konvencij, v tem oziru se ne smejo izvršiti nikake korekture.

Obsnana proti Radićevcem?

BEOGRAD, 23. Kabinet ministrskega predsednika je nocoj izdal komunikne, v katerem pravi da minister Velizar Janković novinarjem ni dal nobene izjave o vprašanju zadržanja vlade napram Radiću. (Ta demanti se nanaša na poročilo «Hrvatskega lista», ki objavlja razgovor svojega dopisnika z ministrom Jankovićem, ki je baje izjavil: Beg g. Radića bo na našo nabrajanje politiko vplival dobro ter se Radićevu delu brez pretiravanja sme imenovati nesramno in izdajniško. Dejstvo je, da je s tem za vse čase odpravljeno z dnevnega reda takozvano hrvatsko vprašanje. Radić je v državi delal proti državi. To svoje delo bo nadaljeval tudi v tujini, kjer se mu ni treba bati jeze svojih volilcev. Proti Radiću in njegovim prijateljem se bo porabil zakon o zaščiti države, ako bo nadaljeval svoje delo proti državi. Ustava se bo izvedla v vseh pokrajinah, tudi na Hrvatskem.)

Radićev neuspeh v Londonu.

BEOGRAD, 23. Po poročilih iz Londona je doživel Radić tamkaj veliko razočaranje. Vsi njegovi poskusi, da bi se približal nekemu angleškemu državniku, so se popolnoma izjalovili. Radić je pričel zato sedaj posećati londonske redakcije, kjer se pritožuje nad Srbi in njihovo tiranijo. Toda niti tu ni imel več sreče.

Kakor izgleda, odpotuje Radić že ta teden iz Londona in sicer v Švico in Italijo. Govori se, da se namerava stalno naseliti v Švici, verjetno v Curihu, kjer ima v neki tamkajšnji banki naložen svoj denar. Iz Curiha namerava potem razvijati najostrejši boj proti Beogradu in Srbom. Tamkaj bo tudi centrala hrvatske emigracije, ki bo v zvezi z dr. Frankom, Klobučaričem in prubeničnimi Madžari.

BEOGRAD, 23. Beograjski listi poročajo iz Londona, da je ostalo Radićevu bivanje v Londonu brez vsakega rezultata. Tako poroča «Tribuna», ki ima zveze z zunanjim ministrstvom da so ostali vsi Radićevi poskusi, približati se kateremukoli angleškemu državniku, brez uspeha. Radić se zato že odpravlja iz Londona.

Stališče muslimanov in ljudsko stranko.

BEOGRAD, 23. «Novosti» pišejo: Po poročilih iz Sarajeva in Ljubljane so se vršili razgovori med jugoslovansko-muslimansko organizacijo in slovensk klubom ljudske stranke o tem, kako stališče naj se zavzame z ozirom na odhod Radića v inozemstvo. «Novosti» pravijo, da prevladuje mišljenje, da se ni treba prehiteti z odločitvijo ter da naj se čaka na rezultat Radićeve akcije.

Uradni komunikne o evharističnem kongresu v Zagrebu.

BEOGRAD, 23. Iz ministrskega predsedništva je bil izdan nastopni komunikne: Evharistični kongres v Zagrebu se je izvršil na najsvečanejši način. Kongresu je prisostvoval nuncij Pelegrineti, minister za vere dr. Janjić in vsi jugosl. skofje. Pri vseh prilikah se je konstatirala lojalnost napram kralju in kraljici. Poudarjalo se je edinstvo naroda. Prisotnost članov vlade je napravila najbolji vtis.

Bakarska železnica.

BEOGRAD, 23. Ministrski svet je v načelu sprejel ponudbo angleškega polkovnika Devisa za zgradbo gravitacijske železnice ki bi vezala postajo Bakar s pristaniščem. Železnica bo mogla prevažati normalnoirne vagonne. Devis bo osnoval za zgradbo posebno delniško družbo.

Čehoslovaška Beneš se sestal z Mussolinijem.

PRAGA, 23. Minister za zunanje zadeve Beneš bo odpotoval dne 26. t. m. v Rim, kjer se bo sestal z Mussolinijem.

DUNAJ, 23. «Wiener Journal» poudarja važnost Beneševoga sestanka z Mussolinijem.

List pravi, da je treba razjasniti položaj srednje Evrope in še posebno Madžarske po sinajski konferenci. Treba je dalje odstraniti morebitna nesporazumljenja med Italijo in Malo entento ter dogovoriti se glede Trsta, ki bo postal glavno trgovinsko pristanišče za Čehoslovaško.

Rusija Otvoritev vsruske razstave v Moskvi.

MOSKVA, 22. V navzočnosti vseh inozemskih diplomatskih zastopnikov ter predstavnikov vseh ruskih republik je bila otvorena včeraj zjutraj vsruska razstava. Ze otvoritve se je udeležilo kalčih 10.000 oseb. Italijanske izložbe ne zaostajajo za ostalimi inozemskimi. Nastopilo je več govornikov med njimi tudi Čičerin in Krasin. Čičerin je trdil, da ni bilo duševno delo ruske diplomacije nič manj ležje, kakor materialno delo, ki ga je izvršila Rusija za organizacijo te razstave. V imenu diplomatskega zbora je govoril perzijski poslanik Rekel je: «Ker vemo, da so gospodarski odnošaji med narodi podlagi političnim, lahko z velikim zadoščenjem pozdravimo namero, ki so jo pokazali narodi s tem, da so se udeležili današnje razstave.»

Za izboljšanje trgovinskih odnošajev med Rusijo in Anglijo.

MOSKVA, 23. Gosp. Marshall, predsednik angleškega trgovinskega odposlanstva, je dospel v Moskvo; izjavil je, da je namen odposlanstva, da vzpostavi poslovanje vseh onih tvrdk, ki so poslovale v Rusiji pred revolucijo in ki so tudi zastopane v odposlanstvu.

Rusija povabljena na razstavo v Lyonu.

MOSKVA, 23. Zveza socialističnih in sovjetskih republik je prejela vabilo za udeležitev razstave v Lyonu.

Pomilitstev o priliki ustanovitve Sovjetske zvezne republike.

MOSKVA, 22. Osrednji izvršilni odbor Sovjetske republike je odobril predlog za široko pomilitstev (amnestijo) ob priliki ustanovitve Sovjetske zvezne republike. — Poodlaščenec Sovjetske zvezne republike za Dansko gosp. Gain je odpotoval v Kopenhagen.

Poljska Ameriško posojilo Poljski.

VARŠAVA, 23. Ministrski svet se bavi te dni s pripravami za ustanovitev emišjske banke, ki naj bi pričela še letos delovati. Poljska država bi vzela v ta namen od Morganove banke 190 milijonov dolarjev posojila. Posojilo naj bi bilo v zlatu in naj bi ostalo v Morganovi banki ter se vporabljalo za podporo poljske marke, Poljska bi odplačevala štirideset let po dva in pol milijona dolarjev. Potrebne garancije bi nudila poljska petrolejska polja.

jev posojila. Posojilo naj bi bilo v zlatu in naj bi ostalo v Morganovi banki ter se vporabljalo za podporo poljske marke, Poljska bi odplačevala štirideset let po dva in pol milijona dolarjev. Potrebne garancije bi nudila poljska petrolejska polja.

Francija Francoski politični krogi odobravaljo odgovor Francije.

PARIZ, 23. Uradna nota zatrjuje, da je bil francoski odgovor na angleško noto v tukajšnjih političnih krogih sprejet z odobravanjem. Posebno se govori pohvalno o obliki in vsebini odgovora, ki nima nikakih očitaj in olajšuje nadaljevanje pogajanj za zaščito in ohranitev entente. Splošno se z zaupanjem pričakuje nadaljnega razvoja dogodkov.

Anglija K volitvam na Irskem.

LONDON, 23. Volilni boj za volitve v irsko poslansko zbornico je te dni na vskiku. Za 153 mandatov je 328 kandidatov. Republikanci, ki jim načeljuje arčirani De Valera, so postavili 86 kandidatov, pristaji Irske države pa 101. Ostali kandidati pripadajo agrarcem, trgovcem, delavcem in neodvisnikom. V pokrajini Clare kandidira naučni minister proti De Valeri.

Nemčija Ukrepi novi vlade proti padanju marke.

BERLIN, 22. Ministrski svet je odobril osnovne gospodarske ukrepe, ki bodo po posvetovanju z voditelji strank potrjeni z odlokom. Listi pravijo, da gre v prvi vrsti za ustanovitev posebnega fonda deviz za nakup živil v inozemstvu. Pri ustanovitvi tega fonda bodo sodelovali industrija, trgovina in poljedelstvo. Bržkone bo Strassemann prihodnji četrtak pddrobneje poročal glavni komisiji državnega zbora o vseh aktualnih gospodarskih in finančnih vprašanjih.

Rekvizicija inozemskih valut v Nemčiji. Pred ustavitvijo tramvajskega prometa.

BERLIN, 23. Komisar za uvoz in izvoz je izdal okrožnico, kjer ukazuje, da morajo vse osebe in tvrdke, ki posedujejo inozemske devize, menice in čeke, pod strogo kaznijo izterjati svoje imetje v inozemstvu in dati na razpolago državni banki vse inozemske papirje, ki jih nujno ne potrebujejo.

Vsled ogromnega deficita tramvajskih podjetij, je bilo sklenjeno ustaviti tramvajski promet v vseh mestih. Vsi uslužbenici bodo tako brez dela. Po možnosti se bo ta promet pozneje vzpostavil v skrčeni meri. Vršijo se pogajanja za ohranitev prometa v Berlinu.

Avstrija Avstrijska spomenica italijanski vladi za popravilo rimskega dogovora o Južni železnici.

DUNAJ, 23. «Freie Presse» poroča, da bo avstrijska vlada poslala italijanski spomenico, v kateri bo obrazložila sedanje avstrijsko stališče v zadevi Južne železnice ter izpreminjevalne predloge glavnega komisarja Zimmermanna. Tozadevna spomenica ni še bila odposlana, ker je bil kanceler Seipel odsoten. Gosp. Zimmermann se bo podal v prvih dneh septembra v Zenevo, da tam poroča svetu Zveze narodov o svojih pripombah glede rimskega dogovora.

Nov slavist na graški univerzi.

DUNAJ, 23. Zvezni predsednik Hainisch je imenoval asistenta na cerkveno-pravnem inštitutu berlinske univerze dr. Henrika Schmida, za izrednega profesorja slovenske filologije na vseučilišču v Gradcu.

Grška Strogi ukrepi grške vlade proti stavkajočim delavcem. Stavka se nadaljuje.

ATENE, 23. Kljub temu, da se stavka nadaljuje, so bile vzpostavljene pomorske grške tla niso ugodna za komunistične poskuse. «Mi bomo branili, je dostavil, pravice delavcev, toda nikdar ne bomo dovolili, da bi kakih hujskati izkoristili delavstvo.» Odposlanstvo železničarjev je ponudilo Plastirasu, da bo ukrenilo vse potrebno, da stavka neha, ako vlada prekliche odlok, s katerim je razpustila vse delavske organizacije. Plastiras je ponudbo odločno odbil, češ da prihaja prepozno. Listi poročajo, da pripravlja vlada novo delavsko zakonodajo.

Japonska Strašne posledice zadnjega viharja na Koreji.

TOKIO, 21. S Koreje brzobjavljajo, da je pri zadnjem viharju izgubilo 346 oseb življenje; 1.000 ljudi je še pogrešanih.

Spominjajte se ob vsaki priliki 'Dijaške Matice'

DNEVNE VESTI

Kongres interparlamentarne unije v Kopenhagenu

V Kopenhagenu je bil te dni — kakor smo že poročali — kongres interparlamentarne unije. Na tem kongresu so bile zastopane vse države sveta. Vseh parlamentov je poslalo po nekoliko članov, tako da so se tu zbrali parlamentarci iz Anglije, Francoske, Nemčije, Italije, Madžarske, Danske itd. itd.

Razpravljali so o raznih vprašanjih, med drugim tudi o zaščiti narodnih manjšin. Pri tej točki je dobil besedo tudi dr. Wilfan. Njegov govor pričelimo v eni prihodnjih števil. Za danes moremo reči, da je ta govor pridobil splošno odobravanje. Dalmatince Duda, poslanec v rimskem parlamentu, ki bi hotel biti večji Italijan od drugih Italijanov, je poizkušal izpodbijati navdobe našega poslanca, ali, ni se mu posrečilo.

Mimogrede omenjamo, da so daneski humoristični listi prinesli karikature poslancev Duda in njegove žene.

Karikature so se jako posrečile.

Dr. Beneš o socijalnem miru

Te dni se je vršil v Poděbradiah na Češkem kongres „Mednarodne ženske lige za mir in svobodo“. Došlo so zastopnice iz raznih držav. Kongresu je dopisal minister Beneš dalje spomenico, v kateri izjavi med drugim:

„Socijalni mir pomeni v prvi vrsti uveljavljanje politične demokracije, kakor tudi popolno in splošno odpravo sistema, ki je koreninil v srednjeveškem absolutizmu in ki je omogočal gospodstvo nad milijoni ljudi po samovolji kakšnega poseznika, ali pa malega števila oseb. Socijalni mir pomenja novo moderno razumevanje države kot skupnosti svobodnih in enakopravnih državljanov, ki v dobrovoljni disciplini in ob medsebojnem spoštovanju sodelujejo na skupnem delu. Slednjič pomenja socijalni mir tudi novo razmerje med državami, ki naj slijonjo na istih načelih demokracije in ki se ne uveljavljajo v ljubosumnem boju za hegemonijo in moč, marveč v skupnem delovanju in kulturnem tekmovanju. Toda istotako konkretno vidimo tudi, da ga ni miru brez narodne pravičnosti.

Tu pomenja torej spoštovanje pred svobodo narodov, pred vsem pa tudi odločljivost narodov, ki iz gospodarskih ali zemljepisnih razlogov živijo raztreseni, ki ne morejo uveljavljati te svobode v okviru samostojnih narodnih držav in so primorani tvoriti manjšine v drugih državah! Osvoboditev zatiranih narodov tekem svetovne vojne je po našem naziranjem napredek in činitelj miru. Enak činitelj je uveljavljanje načela mednarodne zaščite manjšin, ki naj bi se v interesu miru še bolj posplošila.“

Dnje prvi Beneš, da se Društvo narodov — četudi je še v prvih začetkih in ne more odgovarjati vsem idealnim domnevam — kaže kot znamenit korak naprej ter da smatra ob njegovo podporo kot važen sestaven del mirovne politike in dela. Delovanje mednarodne ženske lige za mir in svobodo cenil na posebno, ker je uverjen, da so pred vsem ženske poklicane pripomoči k ustvaritvi mirovne atmosfere s tem, da postanejo predstaviteljice resnične demokracije in socialne narodne pravičnosti, ter da pripomorejo k odstranitvi sovraštva, ki po vojni raste posebno tam, kjer gre za odstranitev prejšnjih privilegijev.

„Italijanski Bismarck“

V Münchenu je izšla nedavno knjiga „Musolinij und Fascismus“ (Wieland-Verlag), katere pisec, Ferdinand Guterbock, primerja Mussolinija z Bismarckom. Dr. H. Kanerner je dala ta primerja povod za te-le vrstice, ki jih je objavil v „Prager Presse“. Ta primerja ni ravno nova. Še vsakemu več ali manj, res ali samo navidezno izvrstnemu zdravniku naše dobe so poizkušala prijazna peresa laskati s to primerjo. Tako smo že imeli nekoč enega „italijanskega Bismarcka“, katerega junaska veličina se je sicer v spominu sedaj živih že skrčila, čeravno nas loči od one dobe komaj eno človeško življenje: to je bil Crispi.

„Avstrijski Bismarck“ sta bila celo dva: enkrat Baden in drugič Aehrenthal — da niti ne govorimo o Japonskih (Ito) in drugih bolj oddaljenih „Bismarckih“. Primerja je bila tolikokrat izrabljena, da mora njena zopetna raba, posebno danes, ko se je Bismarckovo delo tako slabo obneslo, vzbujati že vnaprej pomisleke.“

Dr. H. Kanerner se nato spušta v podrobno primerjanje Mussolinija z Bismarckom in zaključuje svoj članek takole: „Med mnogimi državniki, kateri so se tekom časa primerjali z Bismarckom, je Mussolini tisti, ki ima več pravice do gotove, bolj kot površne podrobnosti, nego vsi drugi, čeravno prihaja iz povsem drugačne družabne sfere.“

PODLISTEK

ANNIE VIVANTI:

KIRKA

Roman Marije Tarnovske. - Poslovenila G. B.

Bilo je mnogo ljudi in vpirali so, ko sva vstopila v metropolo.

Značilno je, da vse moje spomina vredne me valovijo na rimskih polkih in vatikovih Vse družine in vse posebnosti, ki so pretvarjale moje življenje, so razcvetale — te tragične cvetke — vročega večera v restorantu po moči, pod žgocim in mrličnim vzduhom, napojenim s cigarsko godbo.

To obsevanje se je tako ugnježilo v dušo, da sem ob vstopu v kake restorant, kjer je bilo mnogo ljudi in kjer so bile prižgane luči in je vrtela godba, postala nora.

Vse, kar sem mislila, je zadobilo nepravilno, čudno obliko. Glas vijoline me je razburjal, elektrikal. Lohi so gladili utripajoče strune, in utripala sem tudi jaz, se tresla, vibrirala in bila razdražena. Dozdevalo se je, da me ti vznemirjeni, blagolajni valovi ovijajo vso v motno tenčico sentimentalnosti in čutenosti.

Ah, ko bi bilo moje življenje mirnejše!

Več sence, več ubranosti! — Zločin, ki rodijo katastrofe, ne kalijo med tihimi, domačimi stenami izprijetosti, se ne rodijo ob mirnem, zaprtem ognjišču.

O Tanya, edina moja! hči! Ko bi te zamogle doseči moje materinske in bolesterne želje, obdaje bi s senco in s tihoto tvojo mlado, deviško dušo.

Ko bi se zamogla vrniti v bete in prazne pustine devštva, bi pokleknila in ponižno izprosila ob življenjske usode miru.

Toda v metropoli so bile luči že prižgane, godba je vrtela in Skorpijon je srebrel čaj in se smejal.

„Se spomnite, kako ste se me bali v Strelni, ko sem se dotaknil vaše rame, sločivši raz divjana? In potem, ko ste me našli epče-ga na dnu sanj?“

„Da; spominjam se.“

„In sedaj se me več ne bojite?“

Ne; sedaj se ga nisem več bala.

Usoda se je tik za menoj smejala in mi z meglenimi rokami zakrivala oči.

XXI.

Da me je Skorpijon tako kmalu zapeljal in privojil, sta pripomogla dve besedi: „Mislim jaz.“

Ob vsaki priliki, desetkrat, dvajsetkrat na dan je rekel: „Mislim jaz.“ Včasih je menjal. Rekel je: „Ne preoblažite se.“ Ali: „Pustite, da naredim jaz.“

no celico, a predno so mu navzočni utegnili preprečiti, je mož z bliskovito naglico skočil k oknu ter se vrnil po glavi iz kakih 7 metrov višine na spodnji ležeči dvorišče.

Orožniki so v prvem hipu obstali presenečeni, nato so hoteli na dvorišče. Vsi so mislili, da se je mož gotovo ubil pri strašnem skoku, dočim so ga našli živega, čeprav, težko poškodovanega. Pri padcu se je namreč Dignani tako obrnil, da je padel na noge; samo tej okolščini se ima zahvaliti, če je ostal pri življenju.

Zdravnik rešilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta, je ugotovil, da ima Dignani več težkih poškodb na obeh nogah, rano na čelu in pretresene možgane. Prepegljali so ga v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelku. Njegovo stanje je nevarno, a zdravniki menijo, da bo okreval. Dignani je izjavil, da je skočil skozi okno z namenom, da si vzame življenje.

Iz tržaške pokrajine

Slavnost v postojnski jami. V nedeljo, 2. septembra se bo vršila v Postojnski jami velika jesenska veselica. Vozilo bo osem posebnih vlakov. Vožnja bo znižana tudi za vse druge vlake za 30%.

Vesti z Gorliškega

Seja kraljeve komisije v Višnji. Pretekli teden je bila sklicana kraljeva komisija za izredno upravo dežele na izredno sejo, katere glavni predmet je bil razdelitev dolga koroske dežele med Italijo, Jugoslavijo in Avstrijo z ozirom na tozadevne določbe sanžermenske pogodbe. Finančno ministristvo je hotelo slišati mnenje dežele, ki je v tem vprašanju slišati zainteresirana. Po dolgem razpravljanju je komisija odobrila predloge reparacijske komisije glede razdelitve dolga nekdanje Koroske.

Nato je komisija razpravljala o drugih važnih vprašanjih redne uprave, goriskemu industrijskemu zavodu je dovolila prispevek v znesku 30.000 lir, odpravila je ognjeasno doklado na zavarovalnice proti požarom, ki je dosedaj obstajala na Goriskem ter je imenovala 10 članov deželne uprave v ustanavljalnišču se konsorcij proti jetiki.

Oviritev novega mosta čez Tilment. V nedeljo je bil z veliko svečanostjo izročeno prametnu na novo dograjeno most čez Tilment med Spilbergom in Dignanom. Novi most, ki je eden največjih mostov v Italiji, je dolg 1002 m, širok je 7,60 in šteje nič manj kot 35 obokov. Gradnja, na kateri je bilo zaposleno povprečno po 500 delavcev, je trajala dve leti; razven ogromnih količin drugega materiala se je porabilo 800 vagonov porilanskega cementa, skupno število delavskih dni je znašalo 170.000.

Spreobrnitev nevernika. V Furianji obstoja občina, ki je dosedaj nosila pogansko ime Pasion Schiavonesco. Ker pa to ime spominja na nekdanje slovenske naselbine tostran Tilmenta, so modri občinski očetje vložili na kralja prošnjo za spremembo dosedanjega imena Pasion Schiavonesco v Basiliano, češ da je neoporečno italijanstvo te občine s pridruženom „schiaivonesco“ izpostavljen dvomom (najbrže so tudi nedolžne „paznjance“ zmerjali s „porohi schiavi“). Kralj je svedca tej prošnji ugodil in odsedel naprej se bo Pasion Schiavonesco imenoval Basiliano. Toda zgodovina se s tem ne izbriše!

Roparski napadi v trnovskem gozdu. Že parkrat so se odigrali na cesti Lokve-Cepovan drzni napadi neznanih roparjev. Nedavno je bil napaden čevliar Gruden iz Lokve, kojega do nagega (dobro, da se je to zgodilo v poletni vročini) in kmalu nato so napadli gostilničarja Podgoričnika, ki jim je pa srečno ubežal. Drzni napadalci so postali pravi strah za tamkajšnje prebivalstvo in mnogostevilne letovišča. Bajje so jim orožniki že na sledu in enega so so menda celo že zaprli.

DIJAKI! V nedeljo, 26. toga meseca ob 9. uri zjutraj se bo vršil v Gorici visokoškolski zbor Dijaške Matice. Pozivljamo vse visokošolce, naj se udeležijo zboru v čim večjem številu. Mislimo, da ni treba poudarjati važnosti zboru. Znano vam je, da izvoli visokoškolski zbor odbor, kateremu je — kakor znano — podeljena naloga razdeljevanja posojil. Zato: visokošolci v nedeljo vsi v Gorico!

Nabiralna akcija napreduje zelo počasi. Zelo majhno je število dijakov, kateri so kaj nabrali. Kje ste ostali dijaki? Poudarjali smo vedno in poudarjamo tudi danes:

Sam! si morate ustvariti močno Dijaško Matico! Je imate časa: en mesec in še več: delajte! — Izv. odbor.

Književnost in umetnost

Nadvladje, socijalni roman, spisal Jože Pahor. (Založila „Societna Matica“ v Trstu 1923). Nedavno je izdal naš sojak Jože Pahor knjigo z zgornjim naslovom, ki je prva te vrste v naši deželi. Dejanje, katero je pisatelj prepričel z zanimivimi epizodami, se vrši v času poloma na Goriskem. Valed nebuje pomote naznanjamo to delo šele danes.

Ne morem popisati občutka miru in blagostanja, ki mi ga je vživala ta trditelj. Bila sem veseljša, razbremenjena; prosta vsakega vznemirjenja, vsake temobe, skovni vsakega spomina.

Prilukov je pravil: „Mislim jaz.“ In jaz nisem mislila več.

Saj nisem nikdar mislila. Nikdar nisem obtežila moje nežne rame s odgovornostjo. Bilo je vedno toliko ljudi okoli mene, ki so mi svetovali, me vodili, mislili in delali zame.

Ko sem se znašla v svetu za hip sama s Tjoko in Eliz, sem bila bolj boječa nego oni. A sedaj, glej, zopet je nekdo pripravljen, misliti zame, me voditi in odločevati.

Ce sem jaz vzdihovala: „Kako pridemo do denarja?“

Je odvrnil Prilukov: „Na denar mislim jaz.“

„In kaj naj ukrenem, če mi ne ugrabijo Tjoke?“

„Na Tjoko, mislim jaz.“

„Hočem se ločiti od Vasilija.“

„Ločila se boste. Na to mislim jaz.“

„Toda kaj poroče moja mati?“

„Na vašo mater mislim jaz.“

Ni bilo reči na avetu, do katere ne bi dosegla vsesvedne misli Donata Prilukove. Bila sem mu hvaležna do solz.

„Ah! kako se vam bom za vse to zahvalila?“

Vesti iz Istre

Iz Brega. Nezmožno je pri nas! Kaj si vsega upajo ljudje, ki bi se morali pečati z vsem drugim prej nego s tem kar počenjajo. — Plešil Smo sovranski plesov; ne zdi se nam sicer vredno izgubljati ravno radi njih zlati čas, a ne moremo si kaj, da ne bi se to pot radi značilnosti obrednih obite. — Na deželi so že od nekaj v navadi šagre (enkratni letni plesi v vasi), katere so bile vedno — žalibog — oblastveno dovoljene. Sedaj je drugače. Beseda „oblastveno“ je malodane izginila! Oblastveno dovoljene. Sedaj je drugače. Beseda „oblastveno“ je malodane izginila! Oblastveno dovoljenje je postranska stvar. Besedo ima pri nas borštanski postajenačelnik ali pa kr. orožniški brigadir; onadva dovolita na svojo pest poljubne ples. Fantje morajo plačati v to svrbo fašju (reci: postajenačelniku) 300 L v naprej, poleg tega se morajo udeležiti nedeljo prej plesa, ki ga organizira fašjo sam. Tako so splošni bojunske in dolinske fante na led; ricmanjski in borštanski so bili dalekosežnejši s svojimi možgani; niso nasedi timanincam. Iz jezice radi nastopa poslednjih dveh partij, se je fašjo izrekel, da ne dovoli nobenega plesa več. Pripomniti moramo, da so imeli Ricmanjci že pravilno izdano dovoljenje v rokali, a so ga morali vrniti na posredovanje fašja in g. brigadirja. Bojunske imajo navado, da pride šagra Zkrač v letu (menda zato, da mladina tako ne zdivja).

Orožniški brigadir je prišel sam k fantom, vrnjal jim dovoljenje, toda pod pogojem, da gre ves čisti dobiček na ustanovitve laške šole v Borštu (morda jim ni še znana izjava, borštanski starišev, ki so preklkali podpis za laško šolo). Fantom je napravil tudi aproračun: 800 in nekaj lir boše stroškov, čistejša dobička pa mora priti približno 1000 L (gospod zna pač izvanredno dobro, koliko nese). Kakor se čuje, je sporazum med brigadirjem in fanti dosežen. — Dobro uho.

Prip. ur. Objavljamo dopis, kakor nam je prišel, čeravno se nam zdi dejstvo v njem opisano naravnost gorostasno. Ker pa je dopisnik vedno dobro informiran in v posprememnem pismu tudi trdi, da je to, kar opisuje, že javna tajna po vsem bregu, predlagamo dopis oblastvom v pretres, da vidijo, s čim se gotovi uradniki pečajo in kako sčitijo red, mir in ugled oblastev v svojem področju. Brežanom ni treba, da stavimo dopis v pretres, ker kakor čujemo, je brežansko ljudstvo že izrekelo svojo sodbo.

Mali oglasi

Se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.— Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.— Kdor želi službo, plača polovično ceno.

PEKARNO vzajem v najem v mestu ali na deželi, bodisi za takojšen nastop ali pozneje. Neslov pove upravništvo. 1161

PRODAM dva dvoprepne voza, štiri nove hrastove soče od 10—16 ih, dva plavnička 22 hl (mecesni), vsa posoda lično delana in masivna; novo kovaško privjalo (morska) kg 68. Cena ugodna. Milič Maks, Repnič p. Prosek. 1162

VINOTOČ s stanovanjem se proda. Cena ugodna. Naslov pri upravništvu. 1163

KRONE, goldinarje, srebro, zlat denar, platin plačam dražje kot drugi. Zlatarnica, Ponte della Fabbra. 1157

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 855

Razglas

prostovoljne sodne družbe.

Na zahtevo dedišev pok. Alojzija Burgerja se vrši javna dražba, dovoljena po kr. preturi v Postojni, v notarskem uradu

v Postojni, dne 3. septembra 1923

ob 9. uri. Prodajalec se bodo v splošnosti ali po posameznih predmetih vse premičnine in nepremičnine, zlasti:

- 1) Hotel „Krona“ v Postojni, (poslopja z 1900 m², nezazidani prostor 6000 m², 28 sob za tuje, restavracija, kavarna, gospodarsko poslopje, garaža, ledenica, dvorišče, vrtovi).
  - 2) prizidana hiša z 175 m² in dvorišče,
  - 3) premičnine (oprava in potrebšćine kavarne, restavracije, kuhinje, hotela, tovarna za sodavico, zaloga vina in drugih stvari).
  - 4) druge nepremičnine (travniki pri hotelu z 5098 m², drug travnik, 5 gozdov).
- Cenilna in prodajna cena se določijo:
- ad 1) na L 800.000;
  - 2) na L 75.000;
  - 3) na L 75.000;
  - 4) na L 27.680.

DAROVI

Za „Dijaško Matico“ daroval g. Gorup Ivanič L. 10. (Denar hranilni uroditelstvo) Posameznik

Poslano*)

Podpisani Anton Iljaš pok. Mihelca, Račice št. 21, obšalujem žalitev izrečeno proti Antonu in Josipu Lovrečič, Račice št. 22, ter jo prekličem. Izrekel sem jo na podlagi zleknih govora in vasi. (471) Anton Iljaš.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon velava.

Borzna poročila.

Trst, 23. avgusta 1923.

Cosulich	316
Dalmatia	286
Cerolimich	1174
Libera Triesteina	475
Lloyd	1475
Martiniolich	829
Oceania	118
Prumuda	303
Tripovclich	295
Ampelea	509
Cement Dalmatia	278
Cement Spalato	292

Valuta na tržaškem trgu.

ograde krome	0.11	0.13
avstrijske krome	0.0326	0.0336
češkoslovaške krome	68.—	68.50
dinarji	24.80.—	24.60
leji	10.50.—	11.—
marka	0.000450	0.000550
dolarji	23.10	23.250
francoski franki	130.25	130.75
švicarski franki	415.—	423.—
angleški funti papirnati	105.00	106.10

VABILO

na redni občni zbor Krunilnice in posojilnice v Vipavi ki se bo vršil

9. septembra t. l. ob 2.30 uri popoldne v lastnih prostorih.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora.
2. Poročilo načelnstva.
3. Odobrenje računa za l. 1922.
4. Nadomestna volitev načelnstva in nadzornstva.
5. Sprememba pravil.
6. Slučajnosti.

Ako bi bil ta občni zbor nesklepen, vršil se bo pol ure pozneje drugi, ki bo sklepal brez oziroma števila navzočih članov. (471)

Mlekarna v Krušici pri Pogradu (Istra)

odda s 15. septembrom 1923

za daljšo dobo vso dnevno množino prvovrstnega mleka (3°—5 1/2° toliščobe)

Pismene ponudbe naj se pošljejo starešinstvu mlekarnice do všteteja 2. septembra 1923. 471

ZUPANSTVO RENČE

Dražbeni oklic.

Dne 26. avgusta 1923 ob 9. uri predpoldne se bo vršila v občinski pisarni dražba občinskega posestva, imenovanega „Falador“ obstoječega iz 4 stavbenih parcel in hleva s senikom.

Nadaljne informacije se dobija v občinskem uradu v Renčah.

ZUPANSTVO OBČINE RENČE dne 18. avgusta 1923.

Župan: Franjo Duršot.

Inserirajte v „Edinosti“

Tiskarna „Edinosti“ v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno

Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

V nedeljo v Postojni telovadni nastop